

Сьоміна О. І.

КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж імені Т. Г. Шевченка»

Тищенко Т. М.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СПЕЦИФІКА ПРИЙМЕННИКОВИХ СПОЛУЧЕНЬ ІЗ ПРИЙМЕННИКОМ *ДО* В СХІДНОПОДІЛЬСЬКИХ ГОВІРКАХ

*У статті простежено специфіку вживання прийменникових сполучень із прийменником *до* в східноподільських говірках. Зауважено, що сучасна діалектологія в своєму арсеналі має небагато досліджень, присвячених синтаксичному рівню діалектної мови взагалі і прийменниковим сполученням зокрема. Діалектні прийменникові конструкції потрапляли в поле зору дослідників граматики української мови, які принагідно залучали говірковий матеріал, істориків мови, які, аналізуючи синтаксичні функції прийменникових сполук, проводили зіставлення з сучасним періодом розвитку української мови і з'ясовували, які явища збереглися в говірках до сучасного періоду чи стали нормою сучасної літературної мови. В регіональній діалектології прийменникові конструкції частково описані в говірках Нижнього Подністрів'я, східнополіських, східнословобожанських, східнонаддністрянських та східностепових говірках Донеччини.*

*Вивчивши досвід попередників в опрацюванні прийменникових конструкцій, автори виявили продуктивні моделі словосполучень із прийменником *до* та визначили їх семантику в східноподільських говірках. До дослідження було залучено власні польові записи текстів та опубліковані й рукописні збірники текстів, в яких репрезентовані східноподільські говірки. Проаналізовані прийменникові сполучення з прийменником *до* в говірках Східного Поділля засвідчують живомовну основу синтаксичної будови української мови. Переважна більшість прийменникових сполучень, виявлених у досліджуваних говірках, є виразниками типових синтаксичних рис, властивих літературному стандарту та іншим територіальним різновидам української мови.*

*Виявлено, що прийменникові конструкції з прийменником *до* в досліджуваних говірках передають різноманітні локативні, об'єктні, об'єктно-означальні, темпоральні та інші відношення. Специфічними для досліджуваних говірок є конструкції з прийменником *до* для позначення особливостей вживання страви та на позначення різноманітних обрядових дій – хрещення, взяття шлюбу тощо. Перспективу автори вбачають у вивченні прийменникових конструкцій з іншими прийменниками та виявленні варіативності прийменників у таких конструкціях.*

Ключові слова: діалектний синтаксис, східноподільські говірки, прийменникові сполучення, прийменник *до*, південно-західне наріччя.

Постановка проблеми. Прийменники – один із найважливіших засобів вираження граматичних відношень в українській мові: за їх допомогою виражають часові, просторові, причинові, присвійні відношення між об'єктами або ж відношення об'єктів до дій, станів та якостей. Як зауважує І. Вихованець, прийменник і відмінкова форма в плані синтаксичної організації слів становлять діалектичну єдність як у формально-граматичному, так і в логіко-смісловому відношеннях: утворюється нова, особлива цілісна смислова одиниця [3, с. 10].

Загальновідомий постулат, що прийменники є одним із формальних засобів вираження синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відно-

шень у реченні. Аналізуючи прийменники сучасної української мови, лінгвісти спираються і на діалектний матеріал, що дає змогу простежити взаємодію діалектів і літературної мови. На жаль, сучасна діалектологія у своєму арсеналі має небагато досліджень, присвячених синтаксичному рівню діалектної мови взагалі і прийменниковим сполученням зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У фундаментальній праці «Атлас української мови» [1] в кожному томі вміщено лише по декілька карт, що засвідчують синтаксичні особливості, а прийменникові конструкції репрезентують до десяти карт. Діалектні прийменникові

конструкції потрапляли в поле зору дослідників граматики української мови, які принагідно використовували говірковий матеріал [8].

До аналізу діахронійного рівня української мови залучали діалектний матеріал В. В. Німчук та Т. Сивокозова. В. В. Німчук, проаналізувавши синтаксичні функції прийменникових сполук, провів зіставлення з сучасним періодом розвитку української мови, встановив, якою мірою аналізовані явища збереглися в говірках до сучасного періоду, стали нормою сучасної літературної мови [11, с. 131–231]. Т. Сивокозова, порівнявши пам'ятки східнополіського говору XVII–XVIII століть і сучасний його стан, з'ясувала історію розвитку локативних і темпоральних прийменниково-субстантивних комплексів, обґрунтувала їхній статус як важливих засобів реалізації просторової та часової семантики, їхнє лексико-семантичне наповнення [13, с. 88].

На зв'язок синтаксичних конструкцій української літературної мови та говірок звернув увагу відомий діалектолог І. Г. Матвіяс, вказавши на прийменникові конструкції, паралельні прийменникові і безприйменникові форми, описавши прийменникові сполуки, властиві говіркам різних діалектних масивів, визначивши архаїчні елементи, засвідчені в окремих говірках [9].

У регіональній діалектології прийменниковим конструкціям присвячені праці Й. О. Дзендзелівського (говірки Нижнього Подністров'я) [5, с. 73–75], М. Г. Железняка (східнополіські говірки) [6; 7], І. Білик (східностепові говірки Донеччини) [2], О. М. Мозолук (східнонаддністрянські говірки) [10], Т. І. Сердюкова (східнослобожанські говірки) [12].

Постановка завдання. Синтаксис східнополіських говірок, які обмежені на півночі ізоглосою від верхів'я р. Рось північніше м. Ставище до верхів'я р. Гнилий Тікич; зі сходу і півдня – від р. Гнилий Тікич по р. Синюха до р. Південний Буг у напрямі на Ананьїв – Балту Одеської обл. – Чечельник Вінницької обл., на заході – від Чечельника до верхів'я р. Рось [14, с. 38], ще не був предметом системного дослідження, як і прийменникові конструкції в східнополіських говірках. Зважаючи на формат статті, автори розглянуть лише специфіку прийменникових сполучень із прийменником *до*.

Постановка завдання. Мета статті – виявити продуктивні моделі словосполучень із прийменником *до* та визначити їх семантику в східнополіських говірках. П. Ю. Гриценко наголошує, що великий інформаційний потенціал про син-

таксичні риси говірок зберігають діалектні тексти [4], тому до дослідження залучені власні польові записи текстів та опубліковані й рукописні збірники текстів, в яких репрезентовані східнополіські говірки.

Виклад основного матеріалу. Широкий діапазон значенневих відтінків у досліджуваних говірках виражають конструкції з прийменником *до*. Як і в літературній мові, названий прийменник слугує для вираження різноманітних локативних відношень. На матеріалі говірок конструкції з прийменником *до* вивчали: І. Білик – семантику і функції дієслівних конструкцій з прийменником *до* в східностепових говірках [2], Т. Сивокозова – варіювання просторової семантики конструкцій з прийменником *до* та іменниками в родовому відмінку в східнополіському говорі XVII – XVIII ст. [13].

І. Білик зазначила, що продуктивними моделями вираження просторових відношень є дієслівні словосполучення *дієслово + іменник у Р. в. з прийменником до*, які виражають значення спрямування дії до меж певного простору або предмета без проникнення в їхню середину і спрямування дії в межі якогось простору чи всередину предмета [2, с. 491]. Проаналізований матеріал засвідчує, що прийменникові сполучення такого ж типу активно побутують і в говірках Східного Поділля. Вони виражають різні відтінки локативних просторових відношень.

Вступаючи в синтаксичні зв'язки з предикатами переміщення, прийменникові сполуки з прийменником *до* + *родовий* вказують на спрямування руху стосовно просторового орієнтира, вираженого іменниками на позначення географічних об'єктів: річка, берег, ставок тощо, наприклад: *а це шчодн'а // о'це ў ден'в'ід два'нац'ати до тр'ох у'с'і'д'іти б'їжат'до р'ічки, / бо ми над'р'ічкоу жили* (ГЧ, с. 812); *н'і'ў'кого то'д'і ко'лод'аз'і'ў'не'було / до'бере'га хо'дили* (Пол., с. 380). Названі конструкції вказують на рух, спрямований до межі просторового орієнтира: *випрова'жали до вор'іт і ка'зали / їди з'Богом / дали вам не'х'ришчене / а прине'с'іт'нам х'ришче'не* (Тищ. 1, с. 290). На цій основі розвинулась тенденція вживати конструкції з апелятивами на позначення приміщень, до яких спрямований рух [11, с. 177].

Словосполучення з предикатами переміщення вказують на рух, спрямований на входження в обмежений простір (місце), зазвичай у таких випадках іменник позначає назви приміщень, установ: *ран'ше до'церкви і на в'і'с'і'л'а і кругом йшли'т'і'л'ки у'вишитих сороч'ках* (Бер., с. 288);

б'єднос'т' була // це тако їдем до школи і ку'сочок хл'їба да'же ни'ма / та'ко їдеш і го'лодний (ГЧ, с. 816).

Синтаксеми з прийменником *до* можуть вказувати на контактне розміщення одного предмета біля іншого: *в'ід зу'рок'їу ш'пил'очки ч'їпл'айут до рубаш'їчок* (Тищ. 1, с. 190); *с'тарш'ї чолов'їчина приби'вау' до с'волока хре'с'та*; *в'їранда / це прибудована до хати та'ка там / в'їранда* (Пол., с. 384). Такі конструкції могли вживатися у переносному значенні: *за'копували пуп нида'леко в'їд:ве'р'єї у' хат'ї / шоб при'їд'зат' д'їтину до хати / шоб во'но не' блу'кало по св'їтах* (Тищ. 1, с. 188).

Конструкція з прийменником *до* вказує на спосіб дії і водночас місце її здійснення: *ру'байут' пуп но'жем до со'кири / шоб в'їн у'м'їу' добре ма'їструвати / а 'д'їучин'ї до гре'б'їнки / шоб у'м'їла 'гарно н'р'астити* (Тищ. 1, с. 136). Близькими за значеннями можна вважати конструкції, що вказують на змішування предметів чи речовин: *до пер'вого 'вал'ка ше дода'вали н'їр'а / зе'р'на / шоб на гоб'їс'ц'ї і у'с'о бу'ло доб'рен'ко / шоб хаз'а'її бу'ли здо'ров'ї* (Пол., с. 380); *воду нагр'ївали / і ту'ди за'вар'ували т'рави / л'у'бисток там 'чере'ду / ро'машку і доба'ул'али до води і ку'пали* (Тищ. 1, с. 145). У літературній мові при дієсловах *додавати*, *добавляти* можливе вживання прийменника *у* (СУМ, II, с. 343).

У досліджуваних говірках виявлено чимало прикладів вживання прийменника *до* для вказівки на послідовність переміщення в конструкціях переважно з назвами двох просторових орієнтирів і двома прийменниками *від(од)...*: *т'реба с'тати 'коло 'печ'ї і не'ре'вез'ти й'її до порога / од'м порога до 'печ'ї і так три 'рази / і то'д'ї д'їтина бу'де ход'ит'* (Тищ. 1, с. 160).

Такі конструкції засвідчено в дитячих примовках, записаних у східнопоміських говірках: *в'їд порога до порога че'ре'вички по'порола / в'їд с'т'їл'ц'а до с'т'їл'ц'а // че'ре'вички до ше'у'ц'а // йа ка'жу / 'Тан'а / о'це в'їд сто'ла до порога / в'їд порога до сто'ла води / і у'с'о / і в'їн то'б'ї 'ручки по'дас'т' / і бу'де б'їгати / і точно так полу'чило'с'* (Тищ. 1, с. 159). Предмети, які зазнають переміщення, можуть називати абстрактні поняття: *йак це і во'но не'ре'да'їец'а в'їд од'ної 'ж'їнки до дру'гої / до 'дочки в'їд 'мате'р'ї / і во'на ро'сказу'є / йак там ц'ї 'роди / і во'на по'ма'га'є 'мате'р'ї при'мати 'роди* (Тищ. 1, с. 158).

В цій ролі засвідчено також вживання прийменникової пари *до...за*: *а то'д'ї у' год д'їтинка у'же 'ход'ит' / би'рут йа'їечко 'варане і 'кот'ат*

його до порога / і за пор'їз / шоб д'їтинка н'їшла за цим йа'їечком / шоб не'ре'ходила на св'її хл'їб (Тищ. 1, с. 320).

У досліджуваних говірках засвідчено конструкції з прийменником *до*, формально оформлені як словосполучення з предикатами переміщення – зі вжитим у переносному значенні дієсловом *їти*: *їти (ходити) до шлюбу, їти до росп'їс'ї, їти до роспису, нести до хре'с'та*: *...ну а у' ни'д'їл'у у'же та'ке со'б'ї у'же до шл'убу ход'или до 'роспису / ход'или* (Хомутиці Калинівського р-ну Вінницької обл.); *а на хри'стини то'же / йак до хри'с'та д'їтину ни'с'ут / кла'дут посе'ред хати ко'жух / хл'їбину / і кла'дут д'їтину / і то'д'ї кум би'ре'ї да'їє ку'м'ї і їдут до 'церкви хри'с'тити д'їтину* (Бер., с. 290). У наведених контекстах залежні іменники *шлюб*, *хрест*, *роспись* не є назвами локативних об'єктів, наведені словосполучення номінують обряди, зокрема хрещення і шлюбу, і перетворюються на стійкі словосполучення.

Специфікою українського синтаксису є вираження об'єктних відношень за допомогою сполук із прийменником *до*, який поєднується із загальними назвами осіб та антропонімами, вказуючи на того, до оселі, володіння якого був спрямований рух. В. В. Німчук зазначав, що такі сполуки, очевидно, були праслов'янськими, але збереглися в південно-західних давньоруських говорах [11, с. 171]. Продуктивним вираження таких об'єктних відношень є і в досліджуваних говірках у словосполученнях із залежним іменником-назвою особи або із займенником: *при'їшла до свикру'хи 'жити* (ГЧ, с. 806); *л'уди мо'гли ход'ити до га'далок / шоб во'ни помо'гли й'їм най'ти 'м'їсце дл'а хати* (Пол., с. 385); *лиш 'ж'їнка з ро'д'ому при'ходе / і до 'ней'ї при'їшли на по'гл'адини до д'їтини* (Тищ. 1, с. 201).

Із первісного значення локальної межі, як зазначав В. В. Німчук, у конструкціях з прийменником *до* розвинулося значення міри [11, с. 173]. Найчастіше названа функція прийменникових конструкцій виявляється при означенні міри довжини, особливо в текстах про одяг: *та'к'ї до'у'г'ї ко'жухи бу'ли / то'же та'к'ї аж до 'самої зим'л'ї* (Бер., с. 298); *со'рочка 'вишита аж до 'самого 'низу* (Бер., с. 305). На означення особливостей одягу прийменник *до* вживається переважно з іменниками-назвами частин тіла людини: *... 'до'у'г'ї бу'ли гун'ки / аж до к'їсто'чок* (Бер., с. 298); *спов'ївали // брали су'кали та'кії моту'зок с' ключ'а / і аж од го'ло'у'ки у'сен'ке об'моту'вали / об'моту'вали аж до н'їз / т'їс'нен'ко так б'рали / ка'зали / шоб ни бу'ло кара'кате* (Бер., с. 350).

У східноpodільських говірках виявлено конструкції прислівникового типу, утворені з повторюваних іменників і прийменника *до*, які означають, що предмети або особи розташовані дуже близько одне до одного або з'єднуються: *сп'ідниці і шили б'іл'ше пл'ис'іроўки / це було ўже на вих'ід / складочка до складочки* (Бер., с. 335) *т'іки боч'ки об'мас'тц'уйиш жиром чи ол'ійкоўу / і так пир'іжечок до пир'іжечка / на дечко* (Тищ. 2).

Конструкції з прийменником *до* виражають кількісні відношення, позначаючи приблизну межу, міру: *ра'н'іше кор'іў було ба'гато у сил'і / зараз ўже стало менше / це до ста кор'іў у сил'і / а було т'іл'ки ў одн'ій чере'д'і до ш'ісдис'ати* (ГЧ, с. 811); *робити / дв'і ни'д'іл'і / а може ї до міс'аўа ходила йа / ми'не ўс'о / роз'казували ми'н'і / роз'казували* (ГЧ, с. 856).

У східноpodільських говірках поширені конструкції з прийменником *до* для вираження часових відношень: *бат'ки на робот'і / з ранку до вечора / ма'ми то'же п'ішли на бур'а'ки // це на в'іс'ім ма'шина / до ше'сти на пол'і // с'т'іни бутино'ватис'а і гобси'патис' // до холо'д'іў // йа'к'і р'ік та'ка буд'іўл'а буде* (Пол., с. 389); *шче памй'атайу / коли ночу'вала у ба'бушки / то во'ни р'ано ўста'вали до сх'ід сонц'а* (ГЧ, с. 809). В ролі часового орієнтира могла бути назва свята, певної важливої події: *ў школу ходила / до во'їни ш'тири класи кончила* (ГЧ, с. 819); *гарн'і хуст'ки / во'ни доўго збе'р'ігалис'а / ў ко'го во'на йе то з д'іда п'рад'іда і до онук'іў праўнук'іў ц'і хуст'ки до'ходили* (Бер., с. 367).

Конструкції з прийменником *до* мовці вживають у структурах із прийменником *від*, які вказують на часові межі протікання дії, просторове обмеження чи повноту охоплення: *хуст'ки були ўс'ак'і в'ід малого до великого розм'іру // були л'о'нички // це ж ў ко'го йе хустка / то це д'іўка на ўс'о с'і'ло* (Бер., с. 310). Як додаткові маркери, що вказували на обмеження, вживали частки *аж, самий*: *а то'д'і ту хустку ростил'али та за'кутували / аж в'ід ший'і до самих н'іг за'кутували тим повива'чом* (Бер., с. 245); *мама на роботу ходила каж'н'ісин'киї ден' в'ід ранку до самого сме'р'канку* (Ладизинка Уманського р-ну Черкаської обл.). Для вираження темпоральних відношень засвідчено спеціалізовані стійкі словосполучення з прийменником *до* **до цих п'ір, до цих пор, до нин'і**: *у нас у сил'і ка'зали так / і до цих п'ір кажут // шо йа'к'шо ста'ра об'уў с'ниц'а / то ста'ра л'убоў вир'нец'а* (Бер., с. 295); *чорне та'ке / шо во'но до цих пор ни ли'н'айе* (Бер., с. 311).

Специфічними для досліджуваних говірок є конструкції з прийменником *до*, які синкретизують об'єктно-означальні відношення. Вони вживаються в ролі неузгодженого означення для позначення особливості страви, яку присмачують молоком або якимось із різновидів жирів (смаженим салом, маслом тощо), наприклад *каша до молока, каша до масла, каша до подл'іўки, п'уре до подл'іўки, картопл'а до сала: саме б'іл'ше / ўс'і'зда варили боршч і кашу чи до молока чи до сала / шк'варат'сало та шквар'ками мас'т'ат' кашу варану та ї так було* (ГЧ, с. 799); *зат'ірка / зап'іканка во'на називалас'а / йайц'а туд'і / і пе'ре'м'ішувалос'а / і зап'іканка називалас'а / до молока* (Тищ. 1, с. 243); *го'п'туйут' холо'д'н'і за'куски / це р'азно'бразне ўс'аке // а по'том обоўйаз'ково боршч / каша до п'ідл'іви* (Тищ. 2).

Особливістю конструкцій із прийменником *до* є здатність передавати значення звернення до адресата. За свідченням В. В. Німчука, ця функція названих прийменникових конструкцій зародилася в південних діалектах давньоруської мови і поступово стала активною в більшості діалектів, витіснивши конструкцію з прийменником *к* + давальний іменника [11, с. 180]. Такі конструкції є продуктивними і в досліджуваних говірках: *говорити до ней'і говорити / а во'но то'д'і буде то'же мекати до тебе* (Тищ. 1, с. 258), *во'ни закла'дали ву'гли / там при'казували / промоўл'али до ву'гл'іў* (Пол., с. 372).

Властивим для досліджуваних говірок є вживання прийменникової сполуки *до хреста*, яка поєднується з дієсловом *держати, тримати*, позначаючи дію, яку виконує хрещений батько чи мати під час обряду хрещення дитини говірки: *де'р'жати до хре'ста / ў п'іст хри'с'тити не' можна* (Тищ. 1, с. 267); *ку'ми перш'і / йа'к'і держат' дитину до хри'ста* (Тищ. 1, с. 258); *три'маў ії'ї до хре'ста // во'на п'ідросла / а то'д'і в'ін ії'ї ўпо'добіў / хот'іў с'ватати / а так ўже не' можна / бо в'ін х'ресн'ій тато називайц'а* (Тищ. 1, с. 254).

Висновки та пропозиції. Проаналізовані прийменникові сполучення з прийменником *до* в говірках Східного Поділля засвідчують живомовну основу синтаксичної будови української мови. Переважна більшість прийменникових сполучень, виявлених у досліджуваних говірках, є виразниками типових синтаксичних рис, які властиві літературному стандарту та іншим територіальним різновидам української мови.

Прийменникові конструкції з прийменником *до* в досліджуваних говірках передають різноманітні локативні, об'єктні, об'єктно-означальні, темпоральні та інші відношення. Специфічними для досліджуваних говірок є конструкції з прийменником *до* для позначення особливостей вживання страви (*каша до молока, каша до масла, каша до подліўки, п'уре до подліўки, картопл'а до*

сала) та на позначення різноманітних обрядових дій – хрещення, взяття шлюбу тощо: *де"р'жати до хрест'а, у'водити ў хрест, 'бути п'ід хрест'ом, і'ти (ходитьи) до ш'л'убу, іти до 'росп'іс'і*.

Перспективу автори вбачають у вивченні прийменникових конструкцій з іншими прийменниками та виявленні варіативності прийменників у таких конструкціях.

Список літератури:

1. Атлас української мови : у 3 т. / І. О. Варченко, П. Ю. Гриценко та ін. К. : Наук. думка, 1984-2001.
2. Білик І. Семантика і функції дієслівних конструкцій з прийменником *до* у східностепових говірках. *Лінгвістичні студії*. Випуск 15. 2007. С. 497–495.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. К. : Наук. думка, 1992. 220 с.
4. Гриценко П. Ю. Інформаційний простір діалектного тексту. *Діалекти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій*. К. : ТОВ «КММ», 2015. С. 100–119.
5. Дзєндзелівський Й. О. Спостереження над синтаксисом українських говірок Нижнього Подністров'я. *Діалектологічний бюлетень*. К., 1955. Вип. 5. С. 59–78.
6. Железняк М. Г. Семантико-синтаксичні особливості складних прийменників в українських східно-поліських говірках. *Мовознавство*, 1989. № 6. С. 27–34.
7. Железняк М. Г. Синтаксеми «через + N» та «крізь +N» в українських східнополіських говірках. *Вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 10. Вип. 4. С. 132–135.
8. Колодяжний А. С. Прийменник : матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови. Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1960. 165 с.
9. Матвіяк І. Г. Діалектна основа синтаксису в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2007. № 1. С. 38–46.
10. Мозолюк О. М. Просторові словосполучення с. Голгочі Підгаєцького району Тернопільської області. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Вип. 31. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. С. 122–124.
11. Німчук В. В. Синтаксичні функції прийменників. *Історія української мови: синтаксис*. К. : Наук. думка, 1983. С. 131–231.
12. Сердюкова Т. І. Синонімія синтаксем на позначення місця дії та напрямку руху в просторовій проєкції (на матеріалі східнословобожанських говірок української мови). *Лінгвістика*. Луганськ, 2011. № 3(24). Ч. I. С. 189–198.
13. Сивокозова Т. Варіювання просторової семантики конструкцій з прийменником *до* та іменниками в родовому відмінку в східнополіському говорі XVII – XVIII ст. *Українська мова*. 2014, № 4. С. 80–89.
14. Тищенко Т. М. Ареальна стратифікація східнополіських говірок. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 10. *Проблеми граматики і лексикології української мови*. К., 2007. Вип. 3, Кн. 2. С. 31–38.

Джерела дослідження

- Бер. – Березовська Г. Г. Структурна організація та географія назв одягу і прикрас у східнополіських говірках : дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2011. 393 с.
- ГЧ – Говірки Черкащини : зб. діалект. текстів / упоряд. Г. І. Мартинова. Черкаси, 2013. 881 с.
- Пол. – Поліщук Л. Б. Структурна організація та географія назв традиційного будівництва в східнополіських говірках : дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Вінниця, 2015. 501 с.
- СУМ – Словник української мови: в 11-ти т. / за заг. ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1970-1980. Т. 1–11.
- Тищ. 1 – Тищенко Т. М. Східнополіський родильний обряд: лексикографічний і текстовий описи. Умань : РВЦ «Візаві», 2014. 392 с.
- Тищ. 2 – Тищенко Т. М., Оскирко О. П. Лексика харчування в східнополіських говірках (рукопис). Зберігається в фондах Східнополіського лінгвокраєзнавчого центру Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Siomina O. I., Tyshchenko T. M. SPECIFIC FEATURES OF THE PREPOSITIONAL PHRASES WITH “TO” IN THE EASTERN PODILLIA DIALECTS

The article traces the peculiarities of the use of the prepositional phrases with the preposition “to” in the Eastern Podillia dialects. In particular, it is noted that modern dialectology has little research on the syntactic level of the dialect language in general and prepositional phrases in particular in its arsenal. Dialectic prepositional constructions got into the field of view of the Ukrainian grammar researchers, who appropriately used the speech material, language historians, who, by analyzing the syntactic functions of the prepositional phrases, made comparisons with the modern period of the development of the Ukrainian language and found out which phenomena had been preserved in modern times and which had become the norm of the modern literary language. In the regional dialectology the prepositional constructions are partially described in the dialects of the Lower Dniester, Eastern Polissia, Eastern Slobozhanshchyna, Eastern Dniester and the Eastern Steppes of the Donetsk region.

Having worked out the experience of the predecessors in the studying the prepositional constructions, the authors found productive models of the prepositional phrases with “to” and defined their semantics in the Eastern Podillia dialects. The study included its own field text recordings and published and manuscript collections of the texts which represented the Eastern Podillia dialects. The analyzed prepositional combinations with the preposition “to” in the Eastern Podillia dialects attest to the vivid basis of the syntactic structure of the Ukrainian language.

The vast majority of the prepositional phrases identified in the studied dialects are expressions of the typical syntactic features inherent in the literary standard and other territorial variants of the Ukrainian language. It has been found that prepositional constructions with the preposition “to” in the investigated dialects convey various locative, object, object-defining, temporal and other relations. Specific for the investigated dialects are the constructions with the preposition “to” for indicating eating habits and various ceremonial actions – baptism, marriage, etc.

Key words: *dialect syntax, Eastern Podillia dialects, prepositional phrases, preposition “to”, southwestern dialect.*